

Copyright © 2017 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2017 • 5(1) • 159-169

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 01 Mart 2017
 Kabul | 10 Nisan 2017

Hemşirelikte Doktora Eğitimini Sürdüren Öğrencilerin Doktora Eğitimine Yönelik Görüşleri*

*Mehtap Kızılkaya***

*Hatice Öner****

Öz

Doktora öğrenimi, kişilere bağımsız araştırma yapmak, bilimsel olayları derin bir bakış açısı ile yorumlayıp yeni sentezlere ulaşmak gibi yetenekleri kazandırdığı için çok önemlidir. Bu araştırma, hemşirelikte doktora eğitimine devam eden öğrencilerin doktora eğitimlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı fenomenolojik tipte yapılan araştırma, farklı üniversitelerdeki hemşirelik doktora programlarında eğitimini sürdüren 15 öğrenciyle yapılmıştır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tümevarımcı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanların incelenmesi sonucunda öğrencilerin görüşleri, doktora eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmeler, doktora eğitimine yönelik beklentiler olarak iki temel kategori ve ilişkili tema ve alt temalar belirlenmiştir. Doktora eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmeler kategorisinde; eğitime yönelik olumsuz değerlendirme, derslere yönelik olumsuz değerlendirme, eğitim koşullarına yönelik olumsuz değerlendirme üç tema, doktora eğitimine yönelik beklentiler kategorisinde ise eğiticiden beklentiler, eğitim yöntemi ve müfredata yönelik beklentiler, tez ve araştırma çalışmaları ile ilgili beklentiler, öğrenciden beklentiler, doktora eğitimi standartları, eğitimin verildiği mekana yönelik beklentiler olmak üzere altı tema saptanmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin doktora eğitimine başlama, sürdürme ve tez aşamasında standartların olmasını istedikleri, eğiticilerin süreç boyunca tutum ve yaklaşımıyla öğrenciye rol model olmasına yönelik planlamalar yapmaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Lisansüstü, Doktora, Eğitim.

* Bu çalışma Quality Indicators of Nursing Phd Education: International Symposium /İzmir, poster bildirisi olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, honer@adu.edu.tr

Giriş

Lisansüstü eğitim; lisans eğitimine dayalı olan yüksek lisans, doktora, sanat dallarında yapılan sanatta yeterlilik çalışması ve tıpta uzmanlık ile bunların gerektirdiği eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama etkinliklerinden oluşan eğitim programı olarak tanımlanır (Sevinç, 2001, s.25-40; Oğuzkan,1993). Lisansüstü eğitimin temel amacı; bilgiyi üreten, kullanan, eleştiren ve üreten bir düşünce tarzıyla problem çözebilecek nitelikte insan gücü yetiştirmektir. Bu nedenle lisansüstü eğitimin planlaması ve etkin şekilde yürütülmesi, o ülkenin gelişmişlik düzeyi ile yakından ilgilidir (Karaman ve Barkırcı, 2010, s. 94-114). Türkiye’de lisansüstü eğitim 1982 yılından itibaren Yükseköğretim Kurulu (YÖK)’na bağlı olarak enstitüler aracılığıyla yürütülmektedir. Yapılan son düzenlemelerle yüksek lisans programı açmak için en az ikisi profesör ve/veya doçent ünvanına sahip olmak üzere üniversite kadrosunda asgari üç öğretim üyesi, doktora programı açmak için ise söz konusu öğretim üyelerinin, en az dört yarıyıl bir lisans ya da iki yarıyıl boyunca tezli yüksek lisans programında ders vermiş olması gerekmektedir (YÖK, 2015 Yüksek lisans ve Doktora Açma Kriterleri Güncellendi, İndirme Tarihi:11.07.2016) Yükseköğretimde hemşirelik eğitiminin başlaması bir ihtiyaçtan kaynaklanmamış, uluslararası kuruluşların etkisi ile olmuştur. Türkiye, üniversite düzeyinde temel hemşirelik eğitimi veren beş Avrupa ülkesinden biridir (Ergöl, 2011, s. 152-155). Ülkemizde hemşirelik eğitimi ilk olarak 1955 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ile başlamış, bunu 1961 yılında Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu takip etmiştir. Hemşirelik yüksek lisans eğitimi, 1968 yılında, doktora eğitimi ise 1972 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde başlamıştır. Yüksek lisans programları Hemşirelik Esasları, İç Hastalıkları Hemşireliği, Cerrahi Hemşireliği, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği, Çocuk Hastalıkları Hemşireliği, Psikiyatri Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliği ve Hemşirelikte Yönetim şeklindeki 8 anabilim dalında başlamıştır (Dal ve Kitiş, 2008, s. 27-32). Hemşirelikte yüksek lisans programları 2009 yılı itibarıyla 12 anabilim dalına çıkmıştır (Yavuz, 2004, s. 553-9). Tezli yüksek lisans programını tamamlama süresi dört yarıyıldır. Tezsiz yüksek lisans programını tamamlama süresi en fazla altı yarıyıldır. Hemşirelikte yüksek lisans programlarının çoğunluğu tezli yüksek lisans programlarıdır (Ünsal, 2010; Akdemir, 2011, s.130-139; Ergöl, 2011, s. 152-155). Doktora öğrenimi, kişilere bağımsız araştırma yapmak, bilimsel olayları derin bir bakış açısı ile yorumlayıp yeni sentezlere ulaşmak gibi yetenekleri kazandırdığı için çok önemlidir. Ayrıca, bilimin ilerlemesi, yükseköğretimdeki eğitimin kalitesi ve akademisyenlik eğitimi açısından da doktora eğitiminin önemi büyüktür (Tosun, 1997, s. 7-8; Özmen ve Güç, 2013, s. 214-219). Sağlık bakımı, insanın temel haklarından biridir. Temel sağlık hizmetlerinin başarısı, sağlık bakım sistemindeki değişikliklerin hastanın bakım standardını arttıracak şekilde kullanılmasına, bakım verecek hemşirenin iyi yetiştirilmesine bağlıdır (Bayık, 1991, s. 29-40). Bu bağlamda hemşirelikte doktora eğitimi; bilimsel gelişmenin yanı sıra gelecekteki eğitimcileri, aka-

demisyenleri, liderleri ve politika yapıcıları hazırlamak içinde gerekli olduğundan oldukça önemlidir (Yavuz, 2004, s. 553-9). Dünya’da hemşirelikte doktora eğitimi veren 333 okul bulunmaktadır. Bu okulların 165’i Amerika’da, 67’si Avrupa’da, 60’ı Asya’da, 21’i Avustralya’da, 20’si de Afrika’da bulunmaktadır. Türkiye’de ilk olarak 1972’de Hacettepe Üniversitesi bünyesinde doktora programı açılmıştır. Doktora programı, yüksek lisans derecesi olan öğrenciler için toplam yirmi bir krediden az olmamak koşuluyla en az yedi adet ders, yeterli sınavı, tez önerisi ve tez çalışmasından oluşmaktadır (Ünsal ve Akdemir, 2010, s.130-139). Hemşirelik doktora programları, hemşirelik felsefe doktorası, hemşirelik bilim doktorası, eğitim doktorası ve hemşirelik uygulama doktorası şeklinde sınıflandırılmaktadır. Ülkemizde 2009 yılından beri doktora programları 8 ana-bilim dalında yürütülmektedir (Yavuz, 2004, s. 553-9). Bununla birlikte lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi tamamlayan öğrenciler arasında, her geçen gün lisansüstü eğitime yönelik ilgi artmaktadır. Bununla ilgili olarak yapılan çalışmalarda, öğrencilerin hemşirelik alanında lisansüstü eğitimi yapmak isteme nedenlerinin; kariyer yapma, bilgilerini artırma, mesleki etkinlikte artma ve eğitimci olma istekleri olduğu vurgulanmıştır (Ünsal, 2010; Akdemir, 2011, s.130-139; Ergöl, 2011, s.152-155). Öğrencilerin lisansüstü eğitimine yönelik ilgilerindeki artışa paralel, son yıllarda, lisansüstü düzeyinde hemşirelik eğitimi veren birimler hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Bu artışla birlikte, eğitimin kalitesini olumsuz etkileyebilecek öğretim elemanı, alt yapı yetersizliği gibi sorunları ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir. Eğitimin niteliğini iyileştirebilmek için bu olumsuz koşulların oluşmasını engellemek ya da ortadan kaldırmak için tedbirler alınması gerekmektedir (Ergöl, 2011, s.152-155). Doktora eğitimindeki niteliği artırmada eğitici ve öğrenci gözüyle eğitim sürecindeki yaşantıların ortaya konmasının ve bunların bir ortak zeminde yeniden değerlendirilmesinin eğitimin kalitesini artırmada çok büyük katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmada, hemşirelikte doktora eğitimine devam eden öğrencilerin doktora eğitimine yönelik görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmada hemşirelik doktora eğitimine devam eden öğrencilerin doktora eğitimlerine yönelik görüşlerini belirlenmek amaçlanmıştır. Araştırma, Ağustos 2012 - Eylül 2012 tarihleri arasında tanımlayıcı tasarımda niteliksel olgu bilim (fenomenolojik) tipte yürütülmüştür. Olgu bilim sadece bir felsefi yaklaşım değil aynı zamanda, bireyin kendi yaşantısına olan algısını, ilgi ve yaşantılarını anlayabilmek için özel yöntemlerin kullanıldığı bir araştırma yöntemidir (Hesse-Biber ve Leavy, 2006). Olgu bilim araştırmalarında veri toplama yöntemlerinden birisi de doküman analizidir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 187-273).

Araştırmanın örnekleme, nitel örnekleme yöntemlerinden biri olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden **ölçüt örnekleme yöntemi** kullanılarak oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 187-273). Çalışmanın örneklemini farklı üniversitelerde hemşirelikte doktora eğitimini sürdüren ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 15 kadın öğrenci oluşturmuştur.

İşlem; Veri toplama işlemine başlamadan önce, hemşirelikte doktora eğitimine devam eden öğrencilere araştırmanın amacına yönelik kapsamlı olarak bilgilendirme mesajı e-posta ile gönderilmiştir. Bu bilgilendirme mesajına olumlu cevap veren ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilere, araştırmacılar tarafından ilgili literatür incelenerek yaş, cinsiyet, doktora eğitiminin hangi aşamasında olduğu, doktora eğitimine başlama nedeni ve her hangi bir kurumda çalışma durumu gibi sorulardan oluşan bilgi formu ile öğrencilerin doktora eğitimlerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla iki adet açık uçlu sorudan oluşan soru formu gönderilmiştir. Öğrencilere sorulan açık uçlu sorular;

1. *Daha kaliteli bir doktora eğitimi nasıl olmalı? Yazınız.*

2. *Eleştirilerinizi, görüş ve önerilerinizi yazar mısınız?*

Çalışmaya katılan gönüllü kişiler iki hafta içinde yukarıda belirtilen bilgi formunu ve soru formunu doldurup e-posta aracılığı ile araştırmacılara iletmişlerdir. Veriler toplandıktan sonra verilerin ham dökümü bilgisayara araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Analiz için veriler anlamlarına göre bölünerek kodlanmıştır (açık kodlama), belirli bir anlam etrafında birbiri ile ilgili kodlar bir araya getirilerek (dikey kodlama) dikey kodlamada belirlenen çekirdek kategoriler birleştirilerek temalar oluşturulmuştur (seçici kodlama) ve yorumlanarak anlamlı hale getirilmiştir. Bulguların yorumlanmasında olası yönlendirmeleri engel olmak amacıyla herhangi bir kategoriye yerleştirilemeyen ayrılık gösteren veriler de göz önünde bulundurulmuştur. Bu çalışmada amacımıza uygun olduğu düşünülen içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çünkü içerik analizi birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 187-273). İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Araştırmacıların her biri nitel araştırmalar konusunda kurs almışlardır. Toplanan verilerin içerik analizi her bir araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılmış olup, ardından araştırmacılar tarafından veriler, kategori tema ve alt tema boyutlarında tekrar değerlendirilmiş ve veriler yeniden düzenlenmiştir. Daha sonra veriler araştırmacılar tarafından organize edilip, yorumlanarak rapor haline getirilmiştir.

Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğini artırmak için bazı önlemler alınmıştır. Bunlar;

1. Yapılan içerik analizinde kategoriler, temalar ve alt temaları kapsayacak kadar geniş ve ilgisiz kavramları dışarıda bırakacak kadar dar kapsamda belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kategoriler, temalar ve temaları oluşturan alt temaların kendi aralarındaki ilişkisi ile her bir temanın diğerleriyle ilişkisi kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır.
2. Araştırmanın dış geçerliğini (aktarılabiliğini) artırmak için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın modeli, çalışma grubu ve veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır.
3. Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için bulguların tamamı yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Ayrıca doküman analizinden elde edilen veriler üzerinde iki farklı araştırmacı ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak ortak kararlar kategori, tema ve alt temalar belirlenmiştir.
4. Araştırmanın dış güvenilirliğini (teyit edilebilirliğini) artırmak için süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca elde edilen ham veriler ve kodlamalar, başkaları tarafından incelenebilecek şekilde araştırmacılar tarafından saklanmaktadır.

Araştırmanın amacı, araştırmanın eğitim sürecine ve hemşirelik mesleğine olacak katkısı açıklandıktan sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları; Araştırma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapıldığı için bulgular diğer araştırmalar için genellenemez. Ayrıca araştırma; farklı üniversitelerde hemşirelik alanında doktora yapan ve araştırmaya katılmaya kabul eden kadın öğrencilerle sınırlıdır.

Bulgular

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin yaş ortalaması 32.8 olarak saptanmıştır. Katılımcıların tamamı kadın ve çalışıyor olup %66.6'sı öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Öğrencilerin % 53.3'ü doktora tezi uygulama aşamasındadır. Hemen hemen tamamına yakını (% 86.6)doktora eğitimine başlama nedeni olarak kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağını düşünmeleri olarak belirtmektedirler. Öğrencilerin "*Daha kaliteli bir doktora eğitimi nasıl olmalı?*" ve "*Eleştirilerinizi, görüş ve önerilerinizi yazar mısınız?*" sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplardan birbiriyle ilişkili iki kategori tema ve alt temalar tabloda gösterilmiştir. Bulgular, kategoriler, temalar ve alt temalar doğrultusunda gruplandırılarak incelenmiştir. Buna göre temel iki kategori, her bir kategori ile ilgili tema ve alt temalar ortaya çıkmıştır. Kategorilerden ilki "*doktora eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmeler*" ikincisi "*doktora eğitimine yönelik beklentiler*" olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, deneyimlerine ilişkin olarak oluşan görüşlerini bu kategoriler temelinde açıklamışlardır.

Tablo1. Öğrencilerin Doktora Eğitimine İlişkin Görüşleri

KATEGORİ	TEMA	ALT TEMALAR
1. Doktora Eğitimine Yönelik Olumsuz Değerlendirmeler	Eğiticiye Yönelik Olumsuz Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none">• Hoca konuya yönelik yorum yapmıyor• Ders notları değiştirilmiyor• Hocalar eleştirilemiyor• Danışmana bağımlı çalışılıyor
	Derslere Yönelik Olumsuz Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none">• Az sayıda öğrenci ile dersler verimsiz• Ezber ve sadece anlatıma dayalı
	Eğitim Koşullarına Yönelik Olumsuz Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none">• İl dışı doktora eğitimi maddi ve manevi olarak sıkıntılı
2. Doktora Eğitimine Yönelik Beklentiler	Eğiticiden Beklentiler	<ul style="list-style-type: none">• Hoca alanda yeterli ve yönlendirici olmalı• Derslerde hoca ile iletişim ve tartışma ortamı olmalı• Öğrenciyi olumlu yönde desteklemeli• Sunumlar, kitap çevirisi öğrenciyi yüklenmemeli
	Eğitim Yöntemi Ve Müfredata Yönelik Beklentiler	<ul style="list-style-type: none">• Felsefe ve araştırma eğitimi temelli dersler olmalı• Kanıta dayalı hemşirelik dersleri olmalı• Üst düzey eleştiri, problem çözme becerisi ve yorum yapma yeteneğini geliştiren nitelikte dersler olmalı• Teorik konu dışında istatistik ve dil gelişimine önem verilmeli• Makale yazımını geliştirici dersler olmalı• Öğretim elamanı aday olarak öğrenci en az bir yıl dersin teorik ve uygulamasında izleyici olmalı• Lisans öğrencisinden sorumlu olarak görevlendirilmemeli
	Tez Ve Araştırma Çalışmaları İle İlgili Beklentiler	<ul style="list-style-type: none">• Tez konusunu öğrenci seçmeli• Tez çalışması ders aşamasının 1.yılında başlamalı• Danışmanlar tez konularına göre seçilmeli• Tez öncesi danışman ile bilimsel araştırma yapmalı• Doktora eğitiminde araştırmalar esnek olmalı ve ülke sorunlarına göre belirlenmeli• Multi disiplinler projeler oluşturulmalı
	Öğrencinin Doktora Eğitimine Yönelik Kendisinden Beklentiler	<ul style="list-style-type: none">• Yaratıcılık artmalı• Eleştiri yapabilmeli, görüş geliştirebilmeli• Tek başına araştırma yapabilmeli• Politika, öğrenci sorunları ve akademik ortama yönelik görüşleri olmalı
	Doktora Eğitimi Standartları	<ul style="list-style-type: none">• Kurumlar arası izinler standart olmalı• Araştırma, istatistik, etik, kuram ve iletişim becerileri gibi dersler tüm üniversitelerde standart olmalı• Yurt dışı eğitimler desteklenmeli• Mezuniyet öncesi en az iki makale yayınlanmalı• Doktora eğitimi yüksek lisans temelli olmalı• Yabancı dil zorunlu ancak dil puanı üniversitelerde standart olmalı• Mezuniyet öncesi formasyon alınmalı• Kongre, kurs ve eğitimlere ücretsiz katılım olmalı• Teori ve model temelli eğitim olmalı• Doktora eğitimi birden fazla hoca ile yürütülmeli• Öğrencinin danışman seçme hakkı olmalı• Ders seçimleri öğrenciyeye bırakılmalı• Staj alanı bilgi ve donanımı artıracak nitelikte olmalı• Doktora giriş sınavı ve öğrenci seçim kriterleri standart olmalı• Performansa göre değerlendirilme yapılmalı
	Eğitimin Verildiği Mekana Yönelik Beklentiler	<ul style="list-style-type: none">• Hoca ile öğrencinin düzenli olarak çalışabileceği ortam olmalı

1. Doktora Eğitimine Yönelik Olumsuz Değerlendirmeler; Öğrencilerin **doktora eğitime yönelik olumsuz değerlendirmeler** kategorisine ilişkin, eğiticiye yönelik olumsuz değerlendirme, derslere yönelik olumsuz değerlendirme, eğitim koşullarına yönelik olumsuz değerlendirme olmak üzere üç tema ortaya çıkmıştır. Bu kategoriyle ilgili olarak öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde büyük çoğunluğunun aldıkları doktora eğitiminde yeterli olmayan alanlar olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. **Eğiticiye yönelik olumsuz değerlendirmeler teması** kapsamında 2 nolu öğrenci, “Yıllarca aynı notlar kullanılarak çok fazla değişiklikler yapılmadan her yıl aynı konular işleniyor” diye ifade etmiştir. 4 nolu öğrenci, “Hocalar konuya yönelik biraz daha yönlendirici ve bu konuda eğitici olmalı” diye ifade etmiştir. Aynı temayla ilişkili olarak 10 nolu öğrenci “Derslerde daha çok hoca ile öğrencilerin iletişimde olabildiği, fikir paylaşımlarının yapılabildiği bir ortam sağlanmalı” diye belirtmiştir. 15 nolu öğrenci ise “Daha çok danışmana bağımlı olarak çalışılmasını eleştiriyorum” diye ifade etmiştir. **Derslere yönelik olumsuz değerlendirme** temasına yönelik 3 nolu öğrenci “Ezberden uzak bir eğitim olmalı” diye ifade etmiştir. 4 nolu öğrenci “dersler ve çoğu zaman hocanın bir kez bile yorum yapmadığı boşuna geçirilen saatlere dönüşüyor” diye belirtmiştir. **Eğitim koşullarına yönelik olumsuz değerlendirme** temasıyla ilişkili olarak bir öğrenci (8), “Ben ve çoğu arkadaşım çalıştığımız ilin dışında bir ilde doktora eğitimine devam ediyoruz. Bu durum bizleri hem maddi hem de manevi anlamda insanı sıkıntıya sokuyor” demiştir.

2. Doktora Eğitimine Yönelik Beklentiler; Bu kategori ile bağlantılı olarak; eğiticiden beklentiler, eğitim yöntemi ve müfredata yönelik beklentiler, tez ve araştırma çalışmaları ile ilgili beklentiler, öğrenciden beklentiler, doktora eğitimi standartları ve eğitimin verildiği mekana yönelik beklentiler temaları belirlenmiştir. **Eğiticiden beklentiler temasıyla** ilgili olarak farklı öğrenciler görüşlerini ifade etmişlerdir. 1 nolu öğrenci, “Hocalar öğrencinin kendini geliştirebileceği ve ifade edebileceği bir tartışma ortamı oluşturmali” diye ifade etmiştir. 4 nolu öğrenci, “Hocaların mutlaka alanla ilgili okunması gereken kitapları okumak konusunda yönlendirici ve teşvik edici olmaları gerektiğini düşünüyorum” diye belirtmiştir. 6 nolu öğrenci, “Hocalar öğrencinin kişisel gelişimini de desteklemeli” diye ifade etmiştir. 14 nolu öğrenci de bu görüşe benzer şekilde “Öğrenci olumlu yönde desteklenmeli” diyerek eğiticiden beklentisini iletmiştir. 10 nolu öğrenci, “dersi veren öğretim üyesi de en az öğrenci kadar dersle ilgili tarama ve araştırma yapmalı, öğrencinin öğrenmesine katkı sağlayacak yeterli bilgi ve deneyime sahip olmalı” derken 11 nolu öğrenci “Hocalar doktora öğrencilerini daha aktif kılmalı” diye söylemiştir. **Eğitim yöntemi ve müfredata yönelik beklentiler teması** kapsamında söylenenlere bakıldığında; 1 nolu öğrenci, kalp yetmezliğinin fizyopatolojisini doktorada 50 slaytta anlatmak yerine kalp yetmezliğindeki hemşirelik bakımı kanıta dayalı olarak anlatılmalı” diye ifade etmiş “ders içeriği lisanstan farklı olmalı” diye eklemiştir. 2 nolu öğrenci, “sadece teorik bilgiye dayalı olmayan üst düzey eleştiri yapabilmeyi sağlayacak, problem çözme becerisi ve yorum yapma yeteneğini geliştiren, ezberden uzak, sadece anlatıma dayalı olmayan

farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı farklı alanlarla işbirlikçi bir eğitim olmalıdır” diye ifade etmiştir. 7 nolu öğrenci “doktora eğitimi teorik derslerin yanında ve daha ağırlıklı olarak makale yazma, yazılmış olan makaleler üzerinde inceleme yapmaya dayanmalı” diye belirtmiştir. 11 nolu öğrenci “ders aşamasında konuyla ilgili uzmanlar tarafından konular sunulmalı ve tartışma ortamı yaratılmalı” diye söylemiş “doktora programı içerisinde hemşirelik model ve teorileri mutlaka entegre edilmelidir” diyerek eklemiştir. **Tez ve araştırma çalışmaları ile ilgili beklentiler** teması kapsamında 6 nolu öğrenci “öğrenciler teze geçmeden önce danışmanıya birlikte bilimsel araştırma yapmalı, böylece tez aşamasına geldiğinde teze hazır olmalıdır” demiş “tez çalışması doktora girişten itibaren araştırılmaya başlanmalı, gerekirse ders döneminde alınacak dersler tez konusuyla bağlantılı olmalıdır” diye eklemiştir. 11 nolu öğrenci “tez konularının anabilim dalındaki öğretim üyelerinin uzmanlık alanıyla ilişkili olması sağlanmalı ve danışmanların tez konularına göre seçilmesi sağlanmalıdır” diye söylemiştir. 13 nolu öğrenci “Dokuz Eylül Üniversitesi modelinde olduğu gibi tez önerisinin doktora girişte sunulması başlangıçta zorlayıcı da olsa, bence çok iyi bir uygulama böylece tüm doktora eğitimi süresince tezinize odaklanıyorsunuz” diye belirtmiştir. 15 nolu öğrenci “tez çalışmaları multi disiplinler projeler olmalı” diye ifade etmiştir. **Öğrenciden beklentiler teması kapsamında**, 2 nolu öğrenci “öğrenci doktora eğitimine başladığında 4 yıllık sürecin hangi döneminde ne yapacağını ne öğreneceğini ve ne yapması gerektiğini bilmeli” diye belirtmiştir. 4 nolu öğrenci “Politika, eğitim, öğrencilerin sorunları, akademik ortamlar hakkında da yeterli bilgisi olmalı” diye ifade etmiştir. 6 nolu öğrenci “araştırma yapma konusunda yeterli ve tek başına bir araştırmayı baştan sona rahatlıkla götürebilecek düzeyde olunmalı” diye belirtmiştir. **Doktora eğitimi standartları teması** kapsamında, 2 nolu öğrenci “doktora eğitimi sadece teorik konu değil istatistik ve dil gelişimini de sağlayacak şekilde bütüncül düşünülmeli” diye ifade etmiştir. 4 nolu öğrenci “doktorada derslerden sınav yapılmasını çok gereksiz buluyorum. Çünkü sınavda sadece ezber sorular soruluyor ve lisans eğitiminde bile artık terk edilmeye başlanan ezber yöntemi doktora eğitiminde devam ediyor. Sınav yerine gerçekten iyi hazırlanmış ve içselleştirilmiş konular anlatılmalı bu durum tüm üniversitelerde standart olmalı” diye belirtmiştir. 5 nolu öğrenci “ülkemizde verilen doktora eğitiminde standardizasyon sağlanmalı. Üniversite veya hocalara göre verilen eğitimin kalitesi değişmemeli” diye söylemiş “doktora eğitiminde sadece ilgili alana yönelik konulara odaklanılmamalı. Aynı zamanda akademik duruş, akademik bakış açısı geliştirmeye yönelik ders/seminer vb düzenlenmeli” diye eklemiştir. 6 nolu öğrenci “doktora eğitimine öğrenci seçim kriterleri daha net ve standart olmalıdır” diye belirtmiştir. 7 nolu öğrenci “doktora eğitimi teorik derslerin yanında ve daha ağırlıklı olarak makale yazma, yazılmış olan makaleler üzerinde inceleme yapmaya dayanmalı” diye ifade etmiştir. Bir başka öğrenci (8), “doktora eğitimine başlamada kurumlar arası izinler standart olmalı” diye söylemiştir. 9 nolu öğrenci ise “her üniversitede araştırma yöntemleri, istatistik, etik, hemşirelikte kuram ve iletişim becerileri ortak zorunlu dersler olmalı” diye belirtmiş “mezun olmadan önce mutlaka formasyon alınmalı” diye eklemiştir. 10 nolu öğrenci “yabancı

*dil zorunluluğu olmalı fakat tüm üniversiteler için standart bir puan belirlenmeli” diye vurgulamıştır. 11 nolu öğrenci “doktora eğitim sürecinde öğrencilerin kongre, kurs ve panelere katılımları desteklenmeli, enstitülerce maddi kaynak ayrılmalıdır” diye belirtmiştir. 14 nolu öğrenci “doktora eğitim kalitesi için öğretim ve araştırma birbirini tamamlamalıdır ve verilen teorik bilgilerin uygulaması mutlaka yapılmalı ve doktora öğrenci adayının bu bilgiyi uygulamaya geçirebildiğinden emin olunmalıdır” diye belirtmiştir. 15 nolu öğrenci “uluslararası üniversitelerle anlaşmalar olmalı ve doktora öğrencileri o üniversitelerin imkanlarından yararlanabilmeli” diye ifade etmiştir. **Eğitimin verildiği mekana yönelik beklentiler teması** kapsamında 5 nolu öğrenci “öğrenci ve hocanın birlikte çalışabileceği mekanlar olmalı” diye belirtmiştir.*

Tartışma

Öğrencilerin doktora eğitimine yönelik olarak olumsuz değerlendirmeleri ve doktora eğitimine yönelik beklentiler olmak üzere iki temel kategori belirlenmiştir. Olumsuz değerlendirmeler kategorisine yönelik olarak, eğiticiye yönelik olumsuz değerlendirme, derslere yönelik olumsuz değerlendirme, eğitim koşullarına yönelik olumsuz değerlendirme olmak üzere üç tema; beklentiler kategorisine ilişkin olarak ise eğiticiden beklentiler, eğitim yöntemi ve müfredata yönelik beklentiler, tez ve araştırma çalışmaları ile ilgili beklentiler, öğrenciden beklentiler, doktora eğitimi standartları ile eğitimin verildiği mekana yönelik beklentiler temaları ortaya çıkmıştır. Her bir kategori ve ilişkili tema ve alt temalarla ilgili tartışma aşağıda sunulmuştur. Lisansüstü eğitim, bir ülkenin geleceğinde çeşitli yönlerden bilimin gelişmesini ve teknolojinin ilerlemesini sağlayacak akademisyenlerin ve bilim adamlarının yetişmesi için önemli bir eğitim basamağıdır (Özmen, 2013, s. 214-219). Doktora programları, dünya ölçeğinde bilimde en üst dereceyi ifade eder. Doktora programları, üniversitelerde öğretim üyeliği yardımcılığından öğretim üyeliğine geçiş aşamasını oluşturmaktadır (Balci, 2013, s.1-18). Doktora eğitimi ise akademik uygulamaların merkezidir (Pyhalto, Toom, Stubb ve Lonka, 2012). Hemşirelikte doktora programının amacı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır (Ergöl, 2011, s. 152-155). Araştırma sorularının ayrı ayrı incelenmesi sonucunda ortaya çıkan doktora eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmeler kategorisinden eğiticiye yönelik olumsuz değerlendirme temasına ilişkin olarak, öğrenciler hocalarını eleştiremediklerinden ve danışmana bağlı çalışmak durumunda olmaktan duydukları rahatsızlığı ifade etmişlerdir. Benzer bir şekilde Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu tarafından 2002 yılında düzenlenen sempozyumda hemşirelikte doktora eğitimi tartışılmış ve öğrencilerin danışman seçme özgürlüğünün olmadığı, öğretim üyesi ve danışmanlık kriteri ile ilgili sorunlar olduğu belirtilmiştir (Akdemir, Özdemir ve Akyar, 2011, s.50-58). Farklı bir çalışmada Özmen ve Güç (2011,s. 214-219), doktora öğrencilerinin danışmanlarına ulaşmalarında zorluk

yaşadıklarını ve danışman tarafından yeterince yönlendirilmediklerini ifade ettiklerini vurgulamışlardır. Kocaman ve arkadaşları (2015), çalışmalarında; 2014-2015 öğretim yılında yüksek lisans programı sayısının 57'ye, doktora programı sayısının ise 30'a ulaştığını tespit etmişlerdir. Aynı çalışmada, son 20 yılda, lisans öğrenci sayısının hızla artmasına karşın eğitici sayısındaki artışın bunun gerisinde kaldığı belirtilmiştir (Kocaman ve Yürümezoğlu, 2015, s. 255-262). Bu çalışmada öğrencilerin ders veren eğitici ile ilgili eleştirileri “*Hoca konuya yönelik yorum yapmıyor*”, “*Ders notları değişmiyor*”, “*Aynı konular işleniyor*”, “*Hocalar eleştirilemiyor*”, “*Danışman bağımlı çalışılıyor*” şeklinde sıralanmaktadır. Devebakan ve arkadaşlarının (2003) yaptığı çalışmada bir Sağlık Bilimleri Enstitüsünde doktora eğitimine devam eden öğrencilerin, öğretim üyelerinin uzmanlık alanları ile iletişim becerileri ve motivasyonlarının olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Akademik çalışma yapan bireylerin karşılaştığı sorunlardan biri de rahat çalışabilecekleri iş ortamının olmamasıdır. Akbulut ve arkadaşlarının (2013) yaptıkları çalışmada bu çalışmaya benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğrenciler eğitim koşullarına yönelik yaptıkları eleştiride il dışı doktora eğitimi maddi ve manevi olarak sıkıntılı olduğunu belirtmişlerdir. Akdemir ve arkadaşlarının (2006) yılında mezuniyet sonrası eğitimleri değerlendirmeye ilişkin öğretim elemanları ile yaptıkları çalışmada da dışarıdan doktora eğitimine gelen öğrencilerin başarısız olduklarına yönelik görüş belirttikleri saptanmıştır. Bu durum çalışmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Doktora Eğitime Yönelik Önerilerle İlgili Bulguların Tartışılması; Ülkemizde yapılan bir araştırmada (Aslan, 2010) lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin araştırma yapma, proje yazma, tez konusu saptama ve tez yazma süreçlerinde kendilerini yetersiz buldukları saptanmıştır. Bu sonuç çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Elde edilen bu sonuçların tam aksi elde edildiği çalışmalarda bulunmaktadır. Bunlardan biri Saracaloğlu'nun (2008, s. 179-208) yılında lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri ile araştırma kaygıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasıdır. Araştırma sonucunda lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin genel olarak araştırma yeterliğine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Karaman ve Bakırcı (2010, s. 94-114), lisansüstü öğrencilerin bilgi paylaşımı sağlayan kongre, sempozyum ve benzeri bilimsel toplantılara yeterince katılmamasının kendi kişisel ve profesyonel gelişimleri açısından bir eksiklik oluşturmakta olduğunu, bu sebeple bu tür öğrenme ortamlarına katılımlarının desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu çalışmada öğrencilerin; multidisipliner projelerde yer almak istedikleri sonucu ve buna ilişkin kolaylaştırıcı yöntemlerin olması önerisine benzer şekilde, Sezgin ve arkadaşları (2011, s.161-169), disiplinler arası bir yaklaşımın zorunlu olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; Öğrencilerin sorulan iki açık uçlu soru temelinde görüşleri değerlendirildiğinde, doktora eğitimine ilişkin olarak iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Bunlar doktora eğitimine yönelik olumsuz değerlendirmeler ve eğitime yönelik beklentiler şeklindedir.

Genel olarak öğrencilerin eğitim sürecinde, eğitici, dersler ve eğitim koşulları temelinde bazı sorunlar yaşadıkları ve devamında da eğitici, eğitim yöntemi ve müfredatı, tez ve yayınlar, kendisiyle ilgili, eğitim standartları ile mekan boyutlarında pek çok görüşlerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda bakıldığında öğrencilerin görüşleri aynı zamanda öneri niteliğindedir. Bununla birlikte bu araştırma sonucunda;

- Hemşirelikte doktora eğitimi veren üniversiteler arasında ulusal düzeyde ortak standartların belirlenmesi için düzenli olarak bilimsel toplantıların yapılması,
- Doktora eğitiminde eğitici/danışman olarak görev alan öğretim üyelerinin yeterliliği ile ilgili ulusal düzeyde standartların oluşturulması,
- Doktora eğitiminin multidisipliner bir anlayış içinde yürütülmesi,
- Bu araştırmadan farklı olarak, hem eğitici hem öğrenci boyutları açısından daha geniş bir örneklem grubuyla yeni araştırmaların planlanması ve konunun güncelliğinin sağlanması önerilir.

An Analysis on the Opinions of Nursing Students About Their Doctoral Education*

Mehtap Kızılkaya**

Hatice Öner***

Abstract

Ph.D. is very important because it gives students the ability to conduct independent research on individuals, to interpret scientific events with a deep perspective and to reach new syntheses. The study aims to reveal opinions of doctoral nursing students on their doctoral education. This descriptive phenomenological study was conducted with 15 doctoral students from different universities. The document review, which is a qualitative method, was used for data collection. The inductive content analysis method was used for data analysis. As a result of the document review, two main categories, negative opinions regarding doctoral education and expectations from doctoral education, and relevant themes and sub-themes were found. The negative opinions regarding doctoral education category involved three themes; negative opinions regarding the educator, negative opinions regarding classes, and negative opinions regarding educational condition, whereas the expectations from doctoral education category involved six themes; expectations from the educator, expectations from the educational method and the curriculum, expectations from thesis and research efforts, expectations from the studentship expectations of the standards of doctoral education expectations of the standards of doctoral education, and expectations from the educational institution.

It was found that the students desired standards in place at the beginning, continuation and thesis stages of doctoral education should be restated. It is recommended that educators shape their plans in a way that will allow them to stand as role models for students throughout the process with their attitude and approach.

Keywords: Nursing; Student; Doctoral Education.

* This study has been presented as a poster in Quality Indicators of Nursing PhD Education: International Symposium.

** Asst Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Nursing, mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

*** Asst Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Nursing, honer@adu.edu.tr

Postgraduate education is defined as the educational program involving graduate education, doctoral education and education, teaching, scientific research and practice in branches of art (Sevinç, 2001, pp. 25-40; Oğuzkan, 1993). Doctoral education is of great importance for advancement of science, quality of education in higher education and education of academics (Tosun, 1997, pp. 7-8; Özmen, Güç 2013, pp. 214-219). For this reason, effective planning and operation of the postgraduate education is closely related with the development level of a country (Karaman & Fehim Bakırcı; 2010, pp. 94-114). Postgraduate education in Turkey is carried out by institutes under the supervision of the Council of Higher Education since 1982. Doctoral education in nursing is important because it is necessary to create future educators, academics, leaders and policy-makers as well as to ensure scientific advancement (Yavuz, 2004, p. 553).

Method

The study aims to reveal the opinions of doctoral nursing students on their doctoral education. The study was carried out as a descriptive and qualitative phenomenological research between August-September 2012. Document analysis is one of the data collection methods used in phenomenological studies. Document analysis involves the analysis of written materials containing information about the target phenomenon or phenomena (Yıldırım and Şimşek, 2005, pp. 187-273).

Study Group

The sample of the study was created using the criterion sampling method, which is one of the purposive sampling methods. Criterion sampling is the formation of a sample consisting of individuals, events, objects or incidents with the qualities determined for the problem (Yıldırım and Şimşek, 2005, pp. 187-273). The sample of the study was made up of 15 nursing students continuing their doctoral education who voluntarily agreed to participate in the study.

Data Collection Tool

The document review (narrative), which is a qualitative method, was used for data collection (Carpenter, 2003). Before starting the data collection process, the students were explained the purpose of the study via e-mail. The information form consisting of 6 questions and the question form consisting of 2 open-ended questions were submitted to students who voluntarily agreed to participate in the study. The open-ended questions which the students were asked to reveal their opinions about their doctoral education are as follows:

1. How do you think a higher quality doctoral should be? Please write.
2. Please write your criticisms, opinions and suggestions.

Process

After the data collection, the data were coded by dividing them according to their meanings (open coding). The codes related with each other were brought together around a certain meaning (vertical coding) and themes were created by combining core categories determined through vertical coding (selective coding). In order to improve the validity of the study, the same process was performed by another expert and the data were reorganized by the researchers and the expert. New themes and codes were added as necessary. Then, the data were interpreted by the researchers and put into report form. The findings cannot be generalized for other studies since this study was performed using the qualitative research method. Also, the study is limited to nursing students continuing their doctoral education in various universities and agreed to participate in the study. After explaining the purpose of the study and its possible contributions to the educational process and the profession of nursing, informed consent was received from the students who voluntarily agreed to participate in the study.

Findings

According to the results of the study, the average age of the students was 32.8. All of the participants were female and employed, while 66.6% of them were employed as faculty member. 53.3% of the students were in the doctoral thesis phase of their education. Almost all of the participants (86.6%) stated that the reason why they started doctoral education because they thought that it would contribute to their personal and professional development. Two interrelated categories found as a result of student answers to “How do you think a higher quality doctoral education should be?” and “Please write your criticisms, opinions and suggestions.” were given above presented in tables together with themes and sub-themes. The findings were examined with regard to categories, themes and sub-themes. Accordingly, two categories emerged together with relevant themes and sub-themes. The first category was determined to be “negative opinions regarding doctoral education” and the second category was “expectations from doctoral education”.

1. Negative Opinions Regarding Doctoral Education: The negative opinions regarding doctoral education category involved three themes: negative opinions regarding the educator, negative opinions regarding classes, and negative opinions regarding educational conditions. Considering student statements regarding this category, it can be stated that most of the students expressed that there were inadequate aspects of their doctoral education. Student No. 2 used the following statement about the negative opinions regarding the educator theme: “The same notes are used and the same subjects are taught for years without much change.” About the negative opinions regarding classes theme, Student No. 4 said: “The professor does not make a single comment and classes turn into wasted hours.” Student No. 8 used the following words for the negative opinions regarding educational condition theme: “I and most of my friends continue our doctoral

education in somewhere other than the city where we work. This causes both financial trouble and emotional distress.”

2. Expectations From Doctoral Education; Use the expectations from doctoral education involved the following themes: expectations from the educator, expectations from the educational method and the curriculum, expectations from thesis and research efforts, expectations from the studentship the expectations of the standards of the doctoral education, and expectations from the educational institution. The students made various statements about the expectations from the educator theme. Student No. 1 expressed her opinion as follows: “Educators should create an environment of discussion where students can improve and express themselves.” Student No. 6 said: “Educators should support students’ personal development.” Within the scope of the expectations from the educational method and the curriculum theme, Student No. 1 added: “The curriculum should be different from that of the undergraduate program.” Within the scope of the expectations from thesis and research efforts theme, Student No. 11 said: “It must be ensured that the subject of the thesis is related with the expertise of the faculty members in the department and advisors should be assigned according to the subject of the thesis.” Student No. 2 expressed her opinion about the expectations from the student theme as follows: “When starting their doctoral education, students should know what they should do on which step of the 4-year doctoral education.” Within the scope of expectations of the standards of the doctoral education theme, Student No. 5 said: “It should be ensured that the doctoral education in our country has standards. The quality should not change according to the university or professors.” Student No. 5 expressed her opinion about the expectations from the educational institution theme as follows: “Educational institutions should be placed where the student and the professor can work together.”

Discussion

Within the scope of the negative opinions regarding the educator theme under the negative opinions regarding doctoral education category which was created as a result of examining research questions separately, the students expressed their discomfort due to not being able to criticize their professors and having to be dependent on their advisors. Similarly, the doctoral education in nursing was discussed in a symposium held in the High School of Nursing, Dokuz Eylül University in 2002 and it was noted that the students did not have the freedom to choose their advisors and experienced problems related to faculty membership and advisory criteria (Akdemir, Özdemir, Akyar 2011, pp. 50-58). In the light of the aforementioned, we recommend that the programs which have an insufficient number of educators should not accept students for nursing education, the need for qualified faculty members should be satisfied urgently and planned manner and promotive measures should be taken to eliminate the imbalance between higher educational institutions in terms of the number and the competence of faculty members.

Discussing The Findings Related to Recommendations Regarding Doctoral Education

It was identified by Aslan (2010) in a study conducted in Turkey that students continuing their postgraduate education found themselves to be incompetent in terms of making researches, writing projects, determining thesis subjects and writing theses. This result is consistent with the findings of our study. Karaman and Bakırcı (2010) noted that insufficient participation of postgraduate students in congresses, symposiums and similar scientific meetings which allow students to share knowledge caused a deficiency for their personal and professional development and their participation should be encouraged for this reason.

Kaynakça/References

- Akbulut, H., Şahin Ç., Çepni, S. (2013). Doktora Tez Sürecinde Karşılaşılan Problemlerin Belirlenmesi: Eğitim Fakültesi Örneği. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 50-69.
- Akdemir, N., Özdemir, L., Akyar, İ. (2011). Türkiye’de Mezuniyet Sonrası Eğitim Kapsamında İç Hastalıkları Hemşirelik Eğitiminin Durumu, Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14 (1), 50-58.
- Aslan, C. (2010). Türkçe Eğitimi Programlarında Lisansüstü Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Özyeterliliklerine İlişkin Görüşler. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(19), 87-115.
- Balcı, A. (2013). Doktora Programı: Türk Üniversiteleri Doktora Programları İçin Bazı Öneriler. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3(2), 1-18.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri (5. bs.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bayık, A. (1991). Ülkemizde Hemşirelik Eğitiminin Gelişimi ve Öğretim İlişkin Sorunlar. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 7(3), 29-40.
- Carpenter S.H.J.S. (2003). Qualitative Research In Nursing, Third Edition. Philadelphia: Lippincott; 31-32.
- Dal, Ü., Kitiş, Y. (2008). The Historical Development and Current Status of Nursing in Turkey, The Online Journal of Issues in Nursing, 13(2), 27-32.
- Deveci, N., Koçdor, H., Musal, B., Güner, G. (2003). Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde Lisansüstü Eğitim Kalitesinin Artırılması Kapsamında Öğrencilerin Eğitime İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 30-43.
- Ergöl, Ş. (2011). Türkiye’de Yükseköğretimde Hemşirelik Eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1(3), 152-155.
- Hesse- Biber S, Leavy P. (2006). The Practice Of Qualitative Research California: Sage Publications.
- Karaman, S., Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 5(2), 94-114.
- Kocaman, G., Yürümezoğlu, H. (2015). Türkiye’de Hemşirelik Eğitiminin Durum Analizi: Sayılarla Hemşirelik Eğitimi (1996-2015). Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 5(3), 255-262.
- Oğuzkan, F. (1993). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

- Özmen, Z, M., Güç, F. (2013). Doktora Eğitimi ile İlgili Yaşanan Zorluklar ve Baş Etme Stratejileri: Durum Çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 3(3), 214-219.
- Pyhalto, K., Toom, A., Stubb, J., Lonka, K. (2012). Challenges of Becoming a Scholar: A Study of Doctoral Students' Problems and Well-Being. *International Scholarly Research Network*. Article in press.
- Saracaloğlu, S.(2008). Lisansüstü Öğrencilerin Akademik Güdülenme Düzeyleri, Araştırma Kaygıları Ve Tutumları İle Araştırma Yeterlikleri Arasındaki İlişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, V(II), 179-208.
- Sevinç, B. (2001). Türkiye'de Lisansüstü Eğitim Uygulamaları, Sorunlar ve Uygulamalar. *DEÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(1), 25-40.
- Sezgin, F. ve ark (2011). Türkiye'de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Lisansüstü Öğrencilerinin Öz Değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Tosun, İ. (1997). Bilim Adamı Yetiştirme: Lisansüstü Eğitim. *TÜBA Bilimsel Toplantılar Serisi*, No: 7, 7-8.
- Ünsal, A. (2010). Lisansüstü Eğitime İlişkin Yapılan Eğitimin Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgi Düzeyleri Üzerine Etkisi, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(15), 130-139.
- Yavuz, M. (2004). Nursing Doctoral Education in Turkey, *Nurse Educ. Today*. Oct; 24(7), 553-9.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Genişletilmiş 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 187-273.
- YÖK. (2015). İndirme Tarihi: (11.07.2016). <http://www.yok.gov.tr/web/ogrenci/yuksek-lisans-ve-doktora-kriterleri-guncellendi>.